

Sygn. akt: I C 1012/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 listopada 2015 r.

Sąd Okręgowy w Zamościu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Arkadiusz Mrowiec
Protokolant:	sekr. sądowy Barbara Lizak

po rozpoznaniu w dniu 4 listopada 2015 r. w Zamościu

sprawy z powództwa (...) S.A. w W.

przeciwko T. G.

o uchylenie obowiązku wypłacania renty

oraz powództwa wzajemnego T. G.

przeciwko (...) S.A. w W.

o ukształtowanie stosunku prawnego na podstawie art. 357¹ kc;

I. oddala powództwo;

II. oddala powództwo wzajemne;

III. w sprawach z powództwa głównego i powództwa wzajemnego nie obciąża stron obowiązkiem zwrotu kosztów procesu.

Arkadiusz Mrowiec

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 6.08.2014 r powód wniósł o uchylenie obowiązku (...) SA w W. wypłacania renty odszkodowawczej pozwanemu T. G., zasądzonej wyrokiem Sądu Rejonowego w Zamościu z dnia 31.12.1980r. w spr. akt C 435/80 w związku z wypadkiem komunikacyjnym z dnia 22.05.1979 r., a następnie podwyższonej prawomocnymi wyrokami w spr. I Cr 428/93 oraz wyrokiem Sądu Rejonowego w Zamościu w spr. IC 33/97, płatnej do 10 dnia każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami w razie uchybienia terminowi płatności w związku z wyczerpaniem sumy gwarancyjnej.

Podał, iż w dniu 22.05.1979r. pozwany T. G. jadący motorowerem zderzył się w miejscowości M. z jadącym rowerem małoletnim S. B.. Wskutek wypadku pozwany stracił wzrok w jednym oku. Rodzice małoletniego S. B. posiadali w chwili zaistnienia wypadku ubezpieczenie OC rolników u powoda.

Sąd Rejonowy w Zamościu wyrokiem z dnia 31.12.1980 r. sygn. akt C 435/80 uznał, że obaj uczestnicy zdarzenia w równym stopniu przyczynili się do wypadku i do powstania szkody, oraz zasądził od pozwanych B. i J. małż. B. i powoda (...) na rzecz małoletniego T. G. kwotę 41.000,00 zł z odsetkami od 22.05.1979 r. tytułem zadośćuczynienia za doznaną w wypadku krzywdę oraz rentę miesięczną w wysokości 1000,00 zł, płatnej do 30 dnia każdego miesiąca, poczynawszy od 22.05.1979r. z tytułu zwiększonych potrzeb i zmniejszenia widoków powodzenia na przyszłość. Powód dokonał realizacji powyższego wyroku w dniu 12.02.1981r.

Sąd Rejonowy w Zamościu wyrokiem z dnia 13.10.1993r. sygn. akt I C 543/92 podwyższył wypłacaną przez (...) SA pozwanemu rentę odszkodowawczą do kwoty 850 000,00 zł miesięcznie, poczynając od października 1992r., płatną do 10 dnia każdego miesiąca. Sąd Wojewódzki w Zamościu wyrokiem z dnia 28.12.1993r. w sprawie sygn. akt I Cr 428/93 zmienił wyrok Sądu Rejonowego w Zamościu I zasądził na rzecz poszkodowanego rentę w wysokości 1850 000,00 zł.

Powód dokonał realizacji powyższych wyroków i wypłacił poszkodowanemu świadczenia rentowe w podwyższonej wysokości na podstawie decyzji dnia 10.02.1994r.

Kolejnym wyrokiem z 03.06.1997r. Sąd Rejonowy w Zamościu w sprawie sygn. akt I C 33/97 podwyższył wypłacaną poszkodowanemu rentę po denominacji 185,00 zł miesięcznie do kwoty 500,00 zł miesięcznie, poczynawszy od marca 1997r. (...) SA dokonało realizacji wyroku na podstawie decyzji z dnia 30.06.1997r.

Sąd Rejonowy w Zamościu wyrokiem z dnia 30.09.2008r. w sprawie sygn. akt I C 33/08 oddalił powództwo T. G. o podwyższenie renty odszkodowawczej, ustalając na podstawie przeprowadzonych dowodów z opinii biegłego, że odpowiedzialność (...) SA ustała z powodu wyczerpania sumy gwarancyjnej, zakreślającej górną granicę odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń.

Na mocy wyroku z dnia 8.04.2014r. Sąd Rejonowy w Zamościu oddalił powództwo (...) SA oparte na podstawie art. 189 k.p.c. o ustalenie ustania obowiązku powoda płacenia pozwanemu renty odszkodowawczej z powodu wyczerpania sumy gwarancyjnej, wskazując w uzasadnieniu wyroku, że ochronę powodowi zapewniłoby powództwo o ukształtowanie oparte o art. 907 § 2 k.c.

Wysokość wypłaconych pozwanemu przez powoda świadczeń z tytułu umowy ubezpieczenia OC sprawcy szkody na dzień 31.12. (...). wyniosła 104 825,13 zł. Ogółem z uwzględnieniem denominacji, na dzień 30.09.2014r. powód wypłacił pozwanemu ogółem 115 325,13 zł.

Z mocy art. 822 k.c. oraz § 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24.02.1978r. odpowiedzialność gwarancyjna zakładu ubezpieczeń z tytułu umowy ubezpieczenia OC rolników ograniczona została do górnej granicy sumy gwarancyjnej, która wynika z przepisów prawa.

Na podstawie § 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24.02.1978r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej rolników (Dz.U.nr 5, poz.13) obowiązującego w chwili powstania szkody tj. 22.05.1979r. z ubezpieczenia wypłaca się należne odszkodowanie w granicach sumy gwarancyjnej wynoszącej 1 000 000 zł za każdy wypadek.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15.11.1982r. zmieniające powyższe Rozporządzenie (Dz.U. z 1982r. nr 38,poz. 251) podwyższyło sumę gwarancyjną do 2 000 000 zł od 01.01.1983r. Powyższe rozporządzenie zostało uchylone przez § 13 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10.07.1985r. w sprawie ubezpieczenia ustawowego odpowiedzialności cywilnej rolników (Dz.U. nr 33,poz.146), z tym że dotychczasowe przepisy rozporządzenia z 1978r. i zmieniającego go z 1982r. stosuje się do zdarzeń objętych ubezpieczeniem, które powstały przed dniem wejścia w życie nowego rozporządzenia tj. przed dniem 01.07.1985r.

Z mocy powyższych przepisów powód ponosi odpowiedzialność względem pozwanego do wysokości sumy gwarancyjnej wynikającej z rozporządzenia z 1978r.

Na podstawie art. 907 § 2 k.c. jeżeli obowiązek płacenia renty wynika z ustawy, każda ze stron może w razie zmiany stosunków żądać zmiany wysokości lub czasu trwania renty, chociażby wysokość i czas trwania renty były ustalone w orzeczeniu sądowym lub w umowie. W okolicznościach sprawy wystąpiły przesłanki uchylenia obowiązku powoda wypłacenia pozwanemu renty odszkodowawczej wobec wyczerpania sumy gwarancyjnej wynikającej z powyższych przepisów prawa. Suma gwarancyjna, stanowiąca górną granicę odpowiedzialności powoda została wyczerpana, przy założeniu sumy gwarancyjnej 2 000 000,00 zł przed denominacją, w dniu 31.10.1992r. Powyższe fakty zostały ustalone przez Sąd Rejonowy w Zamościu w sprawie I C 1263/13 w oparciu o dokonane przez powoda wypłaty świadczeń pozwanemu oraz opinię biegłego z zakresu rachunkowości. Dokonane przez powoda wypłaty świadczeń, oraz rent spowodowało wyczerpanie sumy gwarancyjnej oraz wygaśnięcie odpowiedzialności gwarancyjnej względem pozwanego z tytułu wypadku.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa i wniósł pozew wzajemny przeciwko (...) SA w W. Oddział w Z. - o ukształtowanie stosunku prawnego łączącego strony w oparciu o treść art. 357¹ kc i ustalenie granicy odpowiedzialności powoda wobec pozwanego, początkowo do wysokości 114.000 złotych, ostatecznie do wysokości 400.000 złotych.

Sąd ustalił i zważył, co następuje.

Opisany w pozwie stan faktyczny jest bezsporny. Powód wypłaca powodowi rentę, pomimo wyczerpania sumy gwarancyjnej. Pozwany na rozprawie w dniu 4 listopada 2015 r. przyznał fakt, iż suma gwarancyjna została wyczerpana. Uznawał jednak, iż kwota ta może zostać zmieniona przez Sąd w trybie art. 357¹ kc.

Strona powodowa wniosła o wydanie konstytutywnego orzeczenia o uchyleniu obowiązku płacenia renty. Powołała się na okoliczności świadczące o wygaśnięciu tego obowiązku wobec wyczerpania sumy gwarancyjnej.

Powód wniósł wcześniej na podstawie art. 189 k.p.c. pozew o ustalenie ustania obowiązku powoda płacenia pozwanemu renty odszkodowawczej z powodu wyczerpania sumy gwarancyjnej. Wyrokiem z dnia 8.04.2014r. Sąd Rejonowy w Zamościu oddalił powództwo, ustalając i podając w uzasadnieniu, że obowiązek wypłaty renty wygasł, lecz powód nie ma interesu prawnego w uzyskaniu orzeczenia o ustaleniu, w rozumieniu art. 188 kpc, skoro przysługuje mu roszczenie o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego wobec spełnienia świadczenia nim objętego lub powództwo o ukształtowanie na podstawie art. 907 § 2 kc.

W ocenie Sądu Okręgowego w niniejszym procesie powód nie może skutecznie domagać się uchylenia obowiązku płacenia renty. Brak jest podstaw prawnych do konstytutywnego uchylenia obowiązku płacenia renty.

Wyczerpanie sumy gwarancyjnej powoduje wygaśnięcie zobowiązania ubezpieczyciela. Takie też stanowisko zaprezentował Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 2 lutego 2011 r. sygn. III CZP 128/10 (OSNC 2011/10/108), w tezie której wskazał, że zapłata przez zakład ubezpieczeń – po powstaniu tytułu wykonawczego zobowiązującego go do spełnienia świadczenia odszkodowawczego o charakterze okresowym – kwoty pieniężnej odpowiadającej sumie gwarancyjnej ustalonej w umowie ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, może stanowić podstawę powództwa o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności (art. 840 § 1 pkt 2 w zw. z art. 824 § 1 k.c.). W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy stwierdził jednoznacznie, że wyczerpanie sumy gwarancyjnej pociąga za sobą nie tylko ustanie odpowiedzialności, lecz także wygaśnięcie kontraktowego zobowiązania ubezpieczyciela do zapłaty odszkodowania. Takie samo stanowisko zostało przyjęte przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 października 2012 r. sygn. II CSK 646/11. Skoro zobowiązanie powoda wygasło przed wniesieniem pozwu, to tym samym obowiązek zapłaty renty ustał i sąd nie może uchylić tego obowiązku orzeczeniem prawo kształtującym, jakie mogłoby zapaść na podstawie art. 907 § 2 k.c. W konsekwencji powództwo główne podlega oddaleniu.

Oddaleniu podlegało również powództwo wzajemne.

Suma gwarancyjna wyznacza górny limit odszkodowania, w tym wypłat z tytułu renty, bez względu na to, jak długo miałyby trwać jej wypłaty, (uzasadnienie uchwały SN z 17 maja 2006 r., sygn. III CZP 150/06). Stosownie do treści art. 822 § 1 k.c. przez umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ubezpieczyciel zobowiązuje się do zapłacenia określonego w umowie odszkodowania za szkody wyrządzone osobom trzecim, wobec których odpowiedzialność za szkodę ponosi ubezpieczający albo ubezpieczony. Odpowiedzialność ta nie jest jednak nieograniczona. Odpowiedzialność z ubezpieczyciela z tytułu ubezpieczenia OC ograniczona jest wysokością sumy gwarancyjnej obowiązującej w dniu wypadku skutkującego szkodą. Wyczerpanie sumy gwarancyjnej powoduje wygaśnięcie zobowiązania, jednak poszkodowany, wnosząc przed wyczerpaniem tej sumy powództwo o ukształtowanie stosunku prawnego oparte na nadzwyczajnej zmianie stosunków, a odwołujące się do regulacji zawartej w przepisie art. 357¹ k.c., może doprowadzić do przedłużenia obowiązku wypłaty renty przez zakład ubezpieczeń poza moment wyczerpania sumy gwarancyjnej (uchwały z 26 listopada 1991 r., III CZP 122/91, 29 grudnia 1994 r., III CZP 120/94, i 31 maja 1994 r., III CZP 74/94, postanowienie z 30 stycznia 2008 r., III CZP 140/07,). W wyroku z dnia 21 lipca 2006 r. III CSK 119/05, Sąd Najwyższy wskazał, że jeżeli strona nie wystąpi z odpowiednim roszczeniem na podstawie art. 357¹ k.c., w czasie gdy istnieje jeszcze możliwość oznaczenia sposobu wykonania zobowiązania, wysokości świadczenia lub rozwiązania umowy, czyli wtedy gdy trwa stosunek zobowiązaniowy, nie może później żądać zmiany wysokości świadczenia, skoro zostało ono już spełnione. Analogiczny pogląd wyrażony został w wyroku Sądu Najwyższego z 17 października 2012 r., II CSK 646/11, oraz w uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z dnia 3 kwietnia 1992 r., I PZP 19/92).

Akceptując powołane poglądy uznać należy, iż nie jest możliwa modyfikacja stosunku zobowiązaniowego w sytuacji, gdy stosunek ten już wygasł.

Z tych względów należało orzec, jak w wyroku.